

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราโชวาทว่า การคุณตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดความปิติ ความสุข ความยินดี ความพอใจ ได้อย่างมากที่สุด หน้าที่ของนักคณตรี คือ ทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจ ความครึกครื้น ความอุดหนุน ความขยัน มีความเข้มแข็งและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ นอกรากจะสร้างความบันเทิงแล้ว ควรแสดงในสิ่งที่จะเป็นการสร้างสรรค์ เช่น ชักนำให้เป็นคนดีด้วย และพระองค์ยังทรงย้ำอีกครั้ง ดังนี้ “ฉะนั้น การคุณตรีจึงมีความสำคัญ สำหรับประเทคโนโลยีด้านต่างๆ ก็ทำให้คนเราไม่กำลังใจที่จะปฏิบัติงานการก็เป็น หน้าที่ ส่วนหนึ่งที่ให้ความบันเทิง ทำให้คนที่กำลังห้อใจ มีกำลังใจขึ้นมาได้ คือ เร้าใจได้ คนกำลังไปทางหนึ่งทางที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะดึงให้กลับมาในทางที่ถูกต้องได้ ฉะนั้นคุณตรีนี้ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงพูดได้กับท่านทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการคุณตรี ในรูปกรณ์ต่างๆ ว่ามีความสำคัญ และต้องทำให้ถูกต้อง ต้องทำให้ดีทั้งถูกต้องในหลักวิชาการคุณตรีอย่างหนึ่งและก็ถูกต้องตาม หลักวิชาของผู้ที่มีศีลธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้เป็นประโยชน์อย่างมาก เป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนรวมทั้งส่วนตัว เพราะก็อย่างที่กล่าวว่า เพลงนี้มันเกิดความปิติภายในของตัวเองได้ ความปิติในผู้อื่นได้ ก็เกิดความดีได้ เกิดความเสียหายได้ ฉะนั้นก็ต้อง มีความระมัดระวังให้ดี”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้นายเทวะประสิทธิ์ พาทายโกศล นำเพลงไทยสากลจากทำงานของมหาจุฬาลงกรณ์ มาแต่งในแนวเพลงไทย และบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ แล้วปรับปรุงเพลงดังกล่าวเป็นเพลงไทย ใหม่ รองในการบรรเลงคุณตรีไทยของ ชุมชนคนไทย ไม่สนใจศิลปะลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งนับเป็นเพลงไทยเพลงแรกที่ประดิษฐานขึ้นจากเพลงไทยสากล ตาม พระราชดำริในการสร้างสรรค์และส่งเสริมคุณตรีไทย

ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นปีมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุ ๕ รอบ กรมศิลปกรร่วมกับ ธนาคารกรุงเทพฯ ได้มอบหมายให้ นายมนตรี ตราโนท บรรยายคุณตรีไทยของกรุงรัตนโกสินทร์ แต่งเพลงใหม่ รองมหาราชขึ้น เพื่อ ทูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในมหาศุภมงคลนี้ เพลงใหม่ รองมหาราช เป็นเพลงไทย เดิมประเภทเพลงใหม่ รอง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเป็นเพลงประโภคคุณตรีเบิก

โรง เพื่อวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการคือ เป็นการแสดง ความเคราะห์ อัญเชิญเทวตา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมาประชุมกัน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้บรรเลงดนตรีในงาน และวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งคือ เป็นเพลงสัญลักษณ์ที่จะประกาศให้ผู้ฟังทราบว่า หลังจบเพลงโหมโรงແแล้วจะมีรายการอะไรต่อไป เช่น ปีพาย โหมโรงเข็นก็เป็นการประกาศให้ทราบว่า ต่อไปจะเป็นการสาดมนต์เย็น· เป็นต้น

นายมนตรี ตราโนมท ได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตอัญเชิญท่านองเพลงพระราชนิพนธ์ มาแต่งข่ายขึ้นเป็นเพลง โหมโรงมหาราช ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาต และเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว นายมนตรี ตราโนมท ได้เลือกเพลงพระราชนิพนธ์ໄกส์รุ่งกับเพลงเรاس្ស มาทำเป็นเพลงสองชั้น แล้วแต่งข่ายขึ้นตามแบบแผนการแต่งเพลงไทย ต้องการได้ท่านองเพลงให้มีทางหลายฯ แบบ ทั้งทางอิสระ และทางลูกล้อ ลูกขัด ผสมผสานกันไป และในช่วงท้ายของเพลง โหมโรงมหาราช ยังได้อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์สายฟ่อนมาใส่ไว้อีกสามประโภค เพื่อให้เพลงโหมโรงมหาราชมีทำนองจังหวะตลอดซึ่งสมอยู่ในเพลงไทย

จากพระบรมราโชวาท และแนวทางการแต่งเพลงโหมโรงของประมาณารย์ทั้ง ๒ ท่าน ที่ได้ยกตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดแต่งเพลงโหมโรงจากเพลงประจำสถานศึกษา และศึกษากระบวนการแต่งข่ายเพลงในลักษณะดังกล่าว

สถานศึกษาทั่วประเทศ มีเพลงประจำสถานศึกษา บรรเลงและขับร้องเพื่อให้ดำเนินกรรักและผูกพันกับสถานศึกษาที่ได้รับเรียนมา เพลงเหล่านี้มีทำนองเฉพาะที่ทำขึ้นใหม่ในจังหวะต่างๆ เช่น นาร์ช , วอลซ์ , บีกิน , แทงโก้ , ชะชะชา , รูมบ้า , กัวราชา เป็นต้น มีเอกลักษณ์แตกต่างกันไปตามความต้องการของสถานศึกษานั้นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่าทำนองเพลงเหล่านี้ เป็นแนวคิดรีสากลและมีความไฟแรง ควรนำมาแต่งข่ายตามหลักการประพันธ์เพลงไทย ให้เป็นเพลงประจำสถานศึกษา อิกรูปแบบหนึ่งคือ เพลงโหมโรง ๓ ชั้น บรรเลงด้วยวงดนตรีไทย (ปีพาย , เครื่องสาย , โนรี) เป็นการพัฒนาทำนองเพลงขึ้นมาใหม่ ให้คนตระไทยได้มีโอกาสได้บรรเลงเพลงประจำสถานศึกษาด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อให้ได้เพลงโหนโรงประจำสถานศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อเป็นแนวทางในการแต่งเพลงไทยประเพณีอีนๆ ต่อไป

๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทราบกระบวนการแต่งขยายเพลงประจำสถานศึกษาให้เป็นเพลงโหนโรง บรรเลงโดยวงดนตรีไทย และเป็นแนวทางในการแต่งเพลงประเพณีอีนๆ ต่อไป

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกระบวนการแต่งขยายเพลงโหนโรงปาริฉัตร โดยนายบรรเทิง สิทธิแพทย์ จากเพลงปาริฉัตร ซึ่งเป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเท่านั้น

๑.๕ ระเบียบวิธีการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาระบบกระบวนการแต่งขยายเพลงประจำสถานศึกษา (อัตรา ๒ ชั้น) ให้เป็นเพลงโหนโรง (อัตรา ๑ ชั้น) ตามหลักการประพันธ์เพลงไทย โดยบันทึกเป็นโน้ตสากล ทางมือของวงใหญ่และทางระนาดเอก อนุโลมให้อยู่ในบันไดเสียง C Major

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๖.๑ เพลงประจำสถานศึกษา หมายถึงเพลงไทยสากลที่แต่งขึ้นเพื่อเป็นเพลงประจำสถานศึกษานั้นๆ นำมาเฉพาะทำนองเพลงเท่านั้น

๑.๖.๒ เพลงโหนโรง หมายถึง เพลงไทยที่บรรเลงโดยวงปี่พาทย์ เครื่องสาย มหรี ตามแบบแผนการบรรเลงดนตรีไทย เป็นเพลงแรก เพื่อตรวจสอบความพร้อมของเครื่องดนตรี นักดนตรี และยังเป็นการประกาศให้ทราบว่ามีการบรรเลงและการแสดงที่นี่

๑.๖.๓ โหนโรงปาริฉัตร หมายถึง โหนโรงที่แต่งขยายจากเพลงปาริฉัตร โดยนายบรรเทิง สิทธิแพทย์

๑.๖.๔ ท่อน หมายถึง การกำหนดเพลงออกเป็นส่วน ๆ ตามจังหวะหน้าทับ เช่น ท่อน ๑ มี ๔ หน้าทับ เป็นต้น

๑.๖.๕ เที่ยว หมายถึง การบรรเลงในแต่ละท่อน เช่น ท่อน ๑ เที่ยวแรก เป็นต้น

๑.๖.๖ ทาง มี ๓ ความหมายคือ

๑.๖.๖.๑ หมายถึงทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีต่างๆ เช่น ทางมื้องวง ใหญ่ ทางระนาดเอก เป็นต้น

๑.๖.๖.๒ หมายถึงระดับเสียงในการบรรเลง เช่น ทางนอก ทางเพียงอ่อน ทางเพียงอ่อนถ่วง เป็นต้น

๑.๖.๖.๓ หมายถึงทางเพลงของครูต่างๆ เช่น ทางครูมนตรี ตราโนมท ทางครูบุญยังค์ เกตุคง เป็นต้น

๑.๖.๗ สุกตอก หมายถึง เสียงหลักของทางมื้องวงใหญ่ ที่ไปตกลงบนเสียงต่างๆ ในจังหวะหลัก (๕ , ๘ , ๑๒ , ๑๖)

๑.๖.๘ หน้าทับ หมายถึง การบรรเลงของเครื่องประกอบจังหวะประเภทเครื่องหนังหรือกลองต่างๆ เพื่อกำกับจังหวะใหญ่ของเพลง เช่น หน้าทับปรบນ ไก่ ๓ ชั้น เป็นต้น

๑.๖.๙ ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง อาจารย์ดนตรีไทยที่เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย

๑.๖.๑๐ การแต่งขยาย หมายถึง วิธีการประพันธ์เพลงไทยโดยขยายเพลงอัตราที่มีอยู่เดิมให้มีรายละเอียดของทำนองเพลงมากขึ้นเป็น ๒ เท่าจากเดิม เช่น แต่งขยายจากอัตรา ๒ ชั้น เป็นอัตรา ๓ ชั้น เป็นต้น